

Folytatódik? A nemzeti régiókról szóló európai polgári kezdeményezés jövője

Február 7-én lezárult a nemzeti régiókról szóló európai polgári kezdeményezés (EPK) koronavírus miatt meghosszabbított aláírásgyűjtésének harmadik szakasza. A szervezői csoport ugyanakkor bejelentette, hogy május 7-ig gyűjteni fogják az aláírásokat. A koronavírus okozta tagállami korlátozások fenntartása miatt az Európai Bizottság is várhatóan február 19-éig úgy dönt, hogy újabb három hónappal ismét meghosszabbítja a gyűjtési időszakot. Azaz május 7-éig időt kapnak a szervezők a támogató nyilatkozatok további gyűjtésére. Hol tart most a gyűjtés? Hogyan érhetett véget az aláírásgyűjtés anélkül, hogy valóban véget ért volna? Mi okozza az egymásnak ellentmondó állítások terjedését? Elmagyarázzuk.

A nemzeti régiókról szóló kezdeményezés (más közegben: „kohéziós kezdeményezés” vagy „székely petíció”) néven ismertté vált európai polgári kezdeményezés pontos megnevezése a „Kohéziós politika a régiók egyenlőségért és a regionális kultúrák fenntarthatóságáért”, amelyet a Székely Nemzeti Tanács 2011. évi határozata nyomán nyújtott be a szervezői csoport az Európai Bizottsághoz még 2013-ban. Célja, hogy az „Unió kohéziós politikája kezelje kiemelt figyelemmel azokat a régiókat, amelyeket nemzeti, etnikai, kulturális, vallási, nyelvi sajátosságok különböztetnek meg az őket körülvevő régióktól”.¹

Mi szükséges ahhoz, hogy a nemzeti régiós európai polgári kezdeményezés legalább az uniós intézmények elé kerüljön? Az érvényességhez a szervezőknek három célt kell teljesítenie.

Elsődlegesen egymillió érvényes támogatói nyilatkozatot – azaz aláírást – kell összegyűjteniük európai uniós tagállami polgároktól. Látszólag ezt a célt elérték a szervezők, akik ez idáig több mint 1,1 millió támogatói nyilatkozatot gyűjtöttek világhálósan.² Fontos megjegyezni azonban, hogy a támogatói nyilatkozatok tagállami hatóságok általi ellenőrzése során sok aláírás érvénytelen lesz a polgárok által hibásan megadott adatok miatt. Példának

¹ Kötelező információk. Lásd: www.nationalregions.eu/hu/polgari-kezdemenyezes

² Európai polgári kezdeményezés. Lásd: <https://eci.ec.europa.eu/010/public/#/disabled>

okáért a Minority SafePack európai polgári kezdeményezés esetében 1,3 millió aláírásból végül csupán 1 123 422 volt érvényes. A magyarországi Frivaldszky Edit által képviselt Anya, Apa, Gyerekek elnevezésű európai polgári kezdeményezésben pedig bár éppen összegyűlt egymillió támogató nyilatkozat,³ a tagállami érvényességi vizsgálatot követően a kezdeményezés nem tudta teljesíteni az érvényességi elvárásokat: túl sok aláírást érvénytelenítettek a tagállami hatóságok, így nem lett meg végül a szükséges egymillió érvényes támogatói nyilatkozat. Ebből tanulva a nemzeti régiós európai polgári kezdeményezés szervezőinek érdemes lenne jóval felülteljesíteni az egymillió elvárást.

Második feltételként legalább hét tagállamban össze kell gyűjteni egy minimális számú aláírást. A küszöbérték Magyarország esetében 15 750 állampolgári támogatói nyilatkozat, amelyet a szervezők jócskán túlléptek: 800 ezer felett jár a világhálósan benyújtott magyarországi polgári támogatói nyilatkozatok száma. Emellett európai uniós szinten a szervezőknek ez idáig 9 tagállamban sikerült átlépni a küszöböt, név szerint Horvátország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Románia, Spanyolország, Svédország, Szlovákia és Szlovénia esetében. Románia esetében az online aláírásokon felül az RMDSZ támogatásának köszönhetően további közel 150 ezer aláírás gyűlt össze papíralapon.⁴ A Minority SafePack kampányát összehangoló FUEN kérésére az őshonos európai nemzetiségeket képviselő ernyőszervezet két tagszervezete, a horvátországi Szerb Nemzeti Tanács (*Srpsko narodno vijeće*) és a Horvátországi Magyarok Demokratikus Közössége nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy a 8250 aláírást jelentő horvátországi küszöbhez képest jelenleg világhálósan több mint 14 ezer aláírás gyűlt eddig össze. Szintúgy Vincze Loránt FUEN-elnök kérésére Litvániában a Litvániai Lengyelek Egyesülete Waldemar Tomaszewski vezetésével nagymértékben hozzájárult az országos küszöb meghaladásához szükséges 8250 aláírás világhálós összegyűjtéséhez,⁵ és e küszöb meghaladásának biztosításához papíralapon további aláírásokat is gyűjtöttek. Fontos tanulság, hogy az ellenőrzés során kieső aláírások miatt kétséges, hogy biztosan meglesz-e a szükséges számú aláírás minden megcélzott tagállamban. Példának okáért Szlovéniában, ahol 6500 aláírás gyűlt össze. Kérdéses egyelőre, hogy ez elegendő-e a 6000 aláírásban rögzített küszöb átlépésére. A Minority SafePack esetében például Szlovéniában a 6895 összegyűjtött aláírás közül csak

³ Egemillióan az Anya, Apa, gyerekek elnevezésű európai polgári kezdeményezés mellett. *Mandiner*, 2017. június 14.

⁴ Székely Nemzeti Tanács: *Százötvenezer aláírást adott át az RMDSZ.* (2020. április 16.).

⁵ Another Campaign of the Association of Poles in Lithuania after the Successful Collection of Signatures Two Years Ago. *L24*, 2020. október 28.

6168 volt érvényes. A biztonság kedvéért tehát érdemes folytatni az aláírások gyűjtését azokban a tagállamokban, ahol az online aláírások jelenlegi állása közel van az alsó küszöbértékhez.

Harmadik feltételként, a támogatói nyilatkozatok gyűjtésének megkezdésétől számítva elvileg 12 hónap áll a szervezők rendelkezésére a támogatói nyilatkozatok gyűjtésére. A koronavírus-járvány kitörésére válaszul hozott korlátozó intézkedések miatt azonban ez a feszes időtáv rendkívül nehezen lett volna teljesíthető. Ennek okán az Európai Bizottság 2020. május 20-án javaslatot terjesztett elő a koronavírus-járvánnyal érintett kezdeményezések aláírásgyűjtési időszakainak meghosszabbítására,⁶ amelyet végül 2020 júliusában az uniós jogalkotó rendelet formájában el is fogadott.⁷ A rendelet értelmében hat hónappal meghosszabbodott valamennyi koronavírussal érintett EPK aláírásgyűjtési időszaka. A határidő-hosszabbításról szóló 2020/1042 EU rendelet számolt továbbá azzal a lehetőséggel is, hogy a járvány elhúzódik, és bekerült egy cikkely, amely lehetőséget biztosít arra, hogy – legfeljebb két alkalommal – további három hónap időtartamra kitolódjon a támogatói nyilatkozatok gyűjtésének határideje, „amennyiben legalább a tagállamok egy-negyede vagy az Unió népességének több mint 35%-át képviselő tagállamok 2020. szeptember 11. után továbbra is alkalmazzák a Covid-19-világjárványra válaszul hozott intézkedéseket”.

Abban, hogy lehetőség nyílt a határidő meghosszabbítására, nagy szerepe volt a magyar érdekérvényesítésnek. Vincze Loránt RMDSZ-es EP-képviselő, az európai polgári kezdeményezés európai parlamenti jelentéstevője elsőként, már a koronavírus-járvány elején kérte az Európai Bizottságtól a folyamatban lévő kezdeményezések aláírásgyűjtési időszakának meghosszabbítását. Emellett Magyarország Kormánya részéről Varga Judit igazságügyi miniszter is többször fellépett a határidő-hosszabbítások érdekében az Európai Bizottságnál. Ezenfelül a nemzeti régiókról szóló kezdeményezés képviselői is külön kérvényezték a határidő-hosszabbítást. Mindemellett számos európai társadalmi szervezet is kérte a hosszabbítást, így például a *The ECI Campaign* nevű,

⁶ Tárnok Balázs: *A Bizottság az európai polgári kezdeményezések határidejének meghosszabbítását javasolja a koronavírus miatt*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. május 26.

⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2020/1042 rendelete (2020. július 15.) a Covid19-világjárványra tekintettel az európai polgári kezdeményezésről szóló (EU) 2019/788 rendeletben előírt gyűjtési, ellenőrzési és vizsgálati szakaszokra vonatkozó határidőkkel kapcsolatos ideiglenes intézkedések megállapításáról.

európai polgári kezdeményezésekkel foglalkozó szervezet is felszólította erre az Európai Bizottságot.⁸

A nemzeti régiókról szóló európai polgári kezdeményezés esetében az aláírásgyűjtési időszak meghosszabbítása különösen jelentős tényező. Egyrészt e hosszabbítások tették lehetővé, hogy végül a kezdeményezés az egymillió aláírás teljesítésén túl a legalább hét tagállamra vonatkozó feltételt is teljesíteni tudja. Másrészt azonban a határidő-hosszabbítások számos esetben nehezen követhetővé tették a tényleges határidők alakulását. A nemzeti régiós kezdeményezés eredeti határideje 2020. május 7. napja volt.⁹ A 2020 nyarán elfogadott, átmeneti intézkedéseket bevezető rendelet értelmében ez a gyűjtési határidő hat hónappal meghosszabbodott 2020. november 7-ig, majd a fenti cikkelyt felhasználva az Európai Bizottság a koronavírus további jelenléte miatt egyszer már három hónappal meghosszabbította valamennyi érintett európai polgári kezdeményezés aláírásgyűjtési időszakát, így a nemzeti régiókról szóló kezdeményezés határidejét is 2020. november 7. napjáról 2021. február 7. napjára tolta ki. Mivel a koronavírus okozta korlátozások továbbra is velünk vannak, és a rendelet lehetővé teszi, hogy az Európai Bizottság még egyszer, további három hónappal meghosszabbítsa a gyűjtési időszakokat, a terület várhatóan 2021. május 7. napjáig meghosszabbítja a gyűjtési határidőt. Ezzel a február 19-éig várhatóan az Európai Bizottság által meghozott döntéssel a nemzeti régiókról szóló EPK végül kétéves aláírásgyűjtési időszakot tudhat majd maga mögött.

A nemzeti régiós európai polgári kezdeményezés folyamatainak megértését nehezíti az is, hogy az aláírásgyűjtési kampány jól láthatóan kettévált: egyrészt Izsák Balázs, az európai polgári kezdeményezés szervezői csoportjának képviselője által irányított kampányra (elsődleges felülete a NationalRegions.eu), másrészt pedig a Pesty László által irányított kampánycsapatra (ideértve az Írdalá.hu és a SignitEurope.com felületeit). Utóbbiaknak kiemelkedő szerepük volt az aláírások ugrásszerű növekedésében 2020 tavaszán, és azóta is rendkívül tevékenyen vesznek részt a nemzeti régiókról szóló kezdeményezés népszerűsítésében. Az európai polgári kezdeményezésről szóló rendelet (EPK-rendelet) értelmében ugyanakkor az európai polgári kezdeményezés kezelője a szervezői csoport.¹⁰ Az EPK-rendelet 5. cikk (3) bekezdése értelmében továbbá „a szervezői csoport tagjai közül két személyt – egy képviselőt és egy helyettest – jelöl ki, akik

⁸ The ECI Campaign: *Call for Extension of Deadline for Ongoing ECIs due to Corona Virus* (é. n.).

⁹ Tárnok Balázs: *Valóban véget ért a nemzeti régiók védelmében indított európai aláírásgyűjtés?* Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. május 8.

¹⁰ Polgári bizottság. Lásd: www.nationalregions.eu/hu/polgari-bizottsag

az eljárás teljes időtartama alatt kapcsolattartó szerepet töltenek be a szervezői csoport és az uniós intézmények között, és akiket felhatalmaznak arra, hogy eljárjanak a szervezői csoport nevében (a továbbiakban: a kapcsolattartó személyek)”. E két személy a nemzeti régiókról szóló EPK esetében Izsák Balázs és Dabis Attila. Ez abból is fakad, hogy az EPK indítása az uniós polgárok egyénhez fűződő joga, az egyes szervezetek szerepe a kezdeményezés sikere szempontjából bár elengedhetetlen, az egyes szervezetek jogi értelemben véve nem játszanak szerepet a kezdeményezésekben.¹¹ Ekképpen a nemzeti régiós kezdeményezés vonatkozásában is a szervezői csoport tagjai döntenek arról, hogy mikor állítják le az online aláírásgyűjtést. Ők fogják összegyűjteni és érvényességi vizsgálatra leadni az egyes tagállamokban gyűjtött aláírásokat. Ők döntenek arról, hogy a sikeres kezdeményezést mikor nyújtják be az Európai Bizottsághoz (ezzel elindítva az európai polgári kezdeményezés uniós intézmények általi vizsgálati szakaszát). A szervezői csoport nyújthat be jogszabályjavaslatokat az Európai Bizottság részére, és ők fogják hivatalosan képviselni a kezdeményezést az uniós intézmények előtt. Ezzel együtt minden további érdekérvényesítő tevékenység, amelyet más szervezetek (ideértve az Írdalá.hu csapatát) az aláírásgyűjtés minél sikeresebb lezárása, illetve a kezdeményezés további informális képviselői érdekében végeznek, kulcsfontosságú a nemzeti régiókról szóló európai polgári kezdeményezés végső sikere szempontjából.

A kibontakozóban lévő magyar polgári EU-stratégia sikereként is értékelhető az, hogy lehetőség nyílik a nemzeti régiós európai polgári kezdeményezés esetében az aláírásgyűjtési időszak időtartamának meghosszabbítására. A kisebbségvédelem kérdését európai szintre emelő Minority SafePack és a siker kapujában álló nemzeti régiós európai polgári kezdeményezések rámutatnak: az Európai Unió átalakításában kiemelt szerepe lehet az őshonos közösségeknek, amennyiben a magyar érdekképviselők egységesen állnak az élére a közös ügyeinknek, nemzeti egységet sikerül elérni, valamint fontos európai szövetségeseket is az ügy mellé tudunk állítani. Érdemes megfontolni ennek érdekében az európai polgári kezdeményezések rendszerének tudatos, magyar polgári EU-stratégia részévé emelését.¹²

2021. február 16.

¹¹ Tárnok Balázs: *A civil szervezetek szerepe az európai polgári kezdeményezésekben, különös tekintettel a nemzeti kisebbségek jog- és érdekvédelmével kapcsolatos kezdeményezésekre*. Kisebbségi Jogvédő Intézet, 2020.

¹² Nagy Dénes András: *A magyar EU stratégia új eszköze: az Európai Polgári Kezdeményezés*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2021. február 5.

Felhasznált irodalom

- Another Campaign of the Association of Poles in Lithuania after the Successful Collection of Signatures Two Years Ago. *L24*, 2020. október 28. Online: <http://l24.lt/en/politics/item/350297-another-campaign-of-the-association-of-poles-in-lithuania-after-the-successful-collection-of-signatures-two-years-ago>
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2020/1042 rendelete (2020. július 15.) a Covid19-világjárványra tekintettel az európai polgári kezdeményezésről szóló (EU) 2019/788 rendeletben előírt gyűjtési, ellenőrzési és vizsgálati szakaszokra vonatkozó határidőkkel kapcsolatos ideiglenes intézkedések megállapításáról. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32020R1042>
- Egymillióan az Anya, Apa, gyerekek elnevezésű európai polgári kezdeményezés mellett. *Mandiner*, 2017. június 14. Online: https://mandiner.hu/cikk/20170614_egymillioan_az_anya_apa_gyerekek_elnevezesu_europai_polgari_kezdemenyezesnek
- Nagy Dénes András: *A magyar EU stratégia új eszköze: az Európai Polgári Kezdeményezés*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2021. február 5. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2021/02/05/a-magyar-eu-strategia-uj-eszkoze-az-europai-polgari-kezdemenyezes>
- Székely Nemzeti Tanács: *Százötvenezer aláírást adott át az RMDSZ*. (2020. április 16.). Online: www.sznt.org.hu/10-hu/hirek/1305-szazoetvener-alairast-adott-at-az-rmdsz
- Tárnok Balázs: *Valóban véget ért a nemzeti régiók védelmében indított európai aláírásgyűjtés?* Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. május 8. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/05/07/valoban-veget-ert-a-nemzeti-regiok-vedelmeben-inditott-europai-alairasgyujtes>
- Tárnok Balázs: *A Bizottság az európai polgári kezdeményezések határidejének meghosszabbítását javasolja a koronavírus miatt*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. május 26. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/05/26/a-bizottsag-az-europai-polgari-kezdemenyezesek-hataridejenek-meghosszabbitasat-javasolja-a-koronavirus-miatt>
- Tárnok Balázs: *A civil szervezetek szerepe az európai polgári kezdeményezésekben, különös tekintettel a nemzeti kisebbségek jog- és érdekvédelmével kapcsolatos kezdeményezésekre*. Kisebbségi Jogvédő Intézet, 2020. Online: www.kji.hu/wp-content/uploads/2020/10/trnok-balzsl.pdf
- The ECI Campaign: *Call for Extension of Deadline for Ongoing ECIs due to Corona Virus* (é. n.). https://citizens-initiative.eu/call-for-extension-of-deadline-for-ongoing-ecis-due-to-corona-virus/?fbclid=IwAR3rFgKau2SNcpiSC8s3-KMr1PACXNfOg__ZTJcS5ljcbkzcjwriIE-e2eO4